

Elementen van een werkende leeromgeving

‘Huiswerkbegeleiding werkt!’ In recent onderzoek in samenwerking met de Universiteit Twente (onder leerlingen en ouders van de Studiekring), geeft 96% van de ouders aan dat studiebegeleiding werkt. Een aantal van de elementen die uit het onderzoek naar voren komen, zijn te vertalen naar de praktijk van het regulier onderwijs. Het onderzoek van de Universiteit Twente geeft een richtlijn om deze elementen in kaart te brengen aan de hand van het thema Leeromgeving.

De term leeromgeving kan zeer breed geïnterpreteerd worden. Het heeft te maken met de sociale leeromgeving van de leerling, de fysieke leeromgeving (werkplek, materialen etc.) en met de structurering van verschillende elementen in het leren.

Sociale leeromgeving

De pubertijd is een periode waarin het brein (biologisch gezien) optimale mogelijkheden heeft om cognitief te leren. Leerlingen staan echter in die tijd primair open voor sociaal leren vanuit de sociale omgeving en interactie. Leerlingen worden in hun motivatie beïnvloed door leeftijdsgenoten op school, op de sportclub of in de familie. In de huiswerkbegeleiding bij voorbeeld zien leerlingen dat er om hen heen geconcentreerd en in rust gewerkt wordt. Dat geeft een krachtige stimulans. De sociale leeromgeving gaat dus veel verder dan alleen orde houden en heeft te maken met een werksfeer gebaseerd op respect, persoonlijk contact en motivatie. Het onderzoek laat zien dat persoonlijk contact een bepalende factor is voor het succes van studiebegeleiding. Op basis van de analyses bestaan er duidelijke aanwijzingen voor de invloed van persoonlijk contact op het plezier, de moeite die leerlingen willen doen voor het huiswerk en de ontwikkeling van studievaardigheden.

Uiteraard betreft de sociale leeromgeving ook de ondersteuning van huis

uit en van docenten op school. Hoe uiten die hun tevredenheid of juist onvrede over het werk of gedrag van de leerling? Het onderzoek wijst uit dat er een stimulerende werking uitgaat van het benadrukken van wat goed gaat: positieve terugkoppeling. Van daaruit is het makkelijker samen doelen te stellen die haalbaar en dus ook motiverend zijn. Dat leidt tot meer zelfdiscipline. Als doelen inderdaad gehaald worden, blijken ze, in combinatie met een compliment, automatisch motiverend te werken.

Fysieke leeromgeving

Het gaat hier om de werkplek op school, op het huiswerkinstituut en thuis. De werkplek van een leerling richt je het beste in als je samen met hem op zoek gaat naar zijn manier van leren. Is deze leerling sneller afgeleid voor het raam? Of juist tegen een blinde muur? Werkt deze leerling liever met muziek op of juist niet? Het gaat dus om een werkplek die het beste bij de leerling past. Op school of het instituut is dat maar ten dele te beïnvloeden, maar het gaat ook om het voorbereiden van de werkplek thuis, dat maakt de resultaten van begeleiding duurzamer. Het belang van aandacht voor de werkplek thuis is ook in dit onderzoek naar voren gekomen: 79% van de leerlingen gaf aan zich in de begeleiding beter te kunnen concentreren dan thuis.

Naast de werkplek blijkt ook de organisatie van het leren belangrijk. Hoe

pak je nu het beste je tas in voor de volgende dag? Met je agenda open. Toch? Maar dan ga je er vanuit dat de planning van werk en middelen kloppend in je agenda staat.

Leerlingen moeten een aantal stappen zetten om een organisatiegraad te bereiken die ervoor zorgt dat ze hun spullen voor elkaar hebben. Voor sommigen is dat een opgave waarbij ze blijvend ondersteund moeten worden, anderen kunnen met trucjes of een beetje hulp van huis uit een structuur bouwen die blijvend werkt.

Structuur

Structuur blijkt een overkoepelend sleutelwoord. Naast structuur in de fysieke leeromgeving (schooltas, agenda etc.) gaat het om het structureren van de tijd, van lesstof en van opdrachten. Deels kan en moet de leerling die structuur zelf aanbrengen, deels is het aan school, het thuisfront en/of studiebegeleiders om daarbij te helpen. Simpele voorbeelden van structuur die we in studiebegeleiding aan kunnen bieden zijn: een vast ritme voor het voorbereiden van een repetitie, een vaste indeling van de middag en een vaste indeling van een agenda. Dergelijke structurering slaat alleen aan als er vanuit de sociale leeromgeving ook regelmatige terugkoppeling op is. Voor een les op school gelden soortgelijke structurelementen die een leerling helpen het overzicht te houden. We horen van leerlingen vaak dat ze niet weten welk huiswerk opgegeven is

omdat het 'tussen de regels door ging'. Het kiezen van een vaste structurele vorm voor een les, helpt een leerling zijn werk te ordenen. Een leerling bereidt zich beter voor op een les, als hij weet wat hem te wachten staat. We bereiken soms grote resultaten als leerlingen voor een zwak vak de les voorbereiden door het hoofdstuk dat behandeld gaat worden van te voren door te lezen.

In het meest ideale geval wordt de planning van de lessen en het opgegeven huiswerk visueel ondersteund. Dat kan op het schoolbord aan het einde van de les, door tegelijkertijd de opdrachten digitaal opzoekbaar te maken en/of op te nemen in een voor alle leerlingen toegankelijk klasboek.

Wat zeggen ouders en leerlingen zelf?

Hoe ouders en leerlingen de begeleiding en het onderwijs beleven, is uiteraard een belangrijk anker. Onderzoek geeft aan dat ouders bij de studiebegeleiding met name waarderen: de rustige werkplek (vrij van prikkels), de structurering van het werk, de ondersteuning waar nodig, de regels en het ritme van de dagen. Daarnaast noemen ouders en leerlingen elementen die meer sociaal van karakter zijn: de individuele en positieve benadering en het persoonlijke contact, het zelfvertrouwen geven, begrip tonen voor de leerling en steun of bevestiging geven daar waar het zwaar voor hem wordt.

Sociaal onhandig?

> help leerlingen met een goede training!

> **Mag ik meedoen?**

> 12 - 15 jaar

> **Zal ik me even voorstellen?**

> 15 - 18 jaar

> **succesvol in gebruik op meer dan 150 scholen**

> met praktische docententraining

Frantzen, Reehorst & van Rossum
www.sociaalvaardig.nl

Wii will, Wii will rock you

Het is de dag na de crematie van mijn vader. Ik heb vanmorgen besloten om toch maar even naar school te gaan, want anders zit ik volgende week in al die kerstdrukke en word ik dan nog gecondoleerd. Bovendien, ik zoek eigenlijk wel wat afleiding.

Als ik op school kom, is het eerst natuurlijk best wel raar. Collega's stromen toe en zeggen lieve woorden en af en toe komt er een leerling langs die schoorvoetend mij een hand geeft en iets mompelt.

Al snel zit ik best wel weer in een ritme. Ik rond wat zaken af, lees mijn mail en praat met mensen. Afleiding is er genoeg en de ochtend gaat redelijk snel voorbij.

Dan wordt er omgeroepen: willen alle leerlingen van M4 naar het toetslokaal komen voor iets speciaals?

Alle docenten worden opgetrommeld en een beetje chagrijnig loop ik met ze mee het lokaal in. Ik had toch duidelijk aangegeven dat ik even geen zin had in kerst of feestelijkheden deze week?

In het lokaal zitten 65 leerlingen en ze kijken allemaal naar mij. Een meisje geeft mij een kaartje met daarop de tekst: *dit cadeau kan al het leed niet verzachten, maar toch is het iets om naar te smachten. Het spreekwoord luidt, wie goed doet, wie goed ontmoet. Dus pak het nu maar uit met haastige speed.*

Ik lees de tekst eigenlijk helemaal niet, ik zie alleen het kaartje en al die gezichten. Willen ze nu echt dat ik voor de hele groep in tranen uitbarst? Ik mompel iets van: bedankt en wil weglopen. Dan roept het meisje: nee, je moet wel het cadeau uitpakken.

Ik krijg een enorme tas en ik zeg nog voor de grap, of door de zenuwen: een Wii, dat hadden jullie nou niet moeten doen...

En het is een Wii. Ik ben er beduusd van. Ik zeg: een kaartje was ook leuk geweest, jongens en storm het lokaal uit. Een duur, veel te duur cadeau, misschien een beetje ongepast, maar wat voelt het goed als leerlingen met je meelevens.

Anita Schuiling

Anita.schuiling@home.nl

Tussen school en instituut

De rollen van de school en van een huiswerkinstituut zijn fundamenteel verschillend. Het bestaansrecht van huiswerkinstituten heeft derhalve niets te maken met het wel of niet falen van het middelbaar onderwijs. Er zullen altijd leerlingen zijn en blijven die baat hebben bij een vorm van ondersteuning die door het regulier onderwijs niet geboden kan worden. Veel landen om ons heen (Duitsland, Frankrijk en Zwitserland) hebben sinds jaar en dag grote netwerken van dergelijke ondersteuningsvormen.

Om eenduidigheid voor de leerling zoveel mogelijk te waarborgen, leggen huiswerkinstituten contact met school (meestal met de mentor). Met respect voor de werklast van docenten op school, vragen ze in grote lijnen naar de gekozen insteek op school. Daarnaast bieden ze docenten de mogelijkheid de verslaglegging op school te ontvangen. Een tiental vestigingen van de huiswerkorganisatie Studiekring zit op de school zelf. Dat leidt automatisch tot kortere lijnen naar school en individuele docenten als er reden is tot verdere reflectie over een leerling.

School, thuis en huiswerkinstituut: ze zijn allemaal betrokken bij de leerling. Voor leerlingen bestaat er pas een optimale leeromgeving wanneer er sprake is van een eenduidige samenwerking tussen die drie, passend bij de behoefte van de leerling.

Informatie: Ivo Richaers, coördinator onderzoek, i.c.richaers@studiekring.nl.

Leraar24 is een online platform van, voor en door leraren, bedoeld om leraren te ondersteunen bij het uitoefenen van hun vak

Een online platform voor de verdere professionalisering van leraren

Op Leraar24 kunnen leraren meer te weten komen over de dagelijkse lespraktijk. Het is als het ware een online gereedschapskist vol praktische oplossingen en voorbeelden die direct in de dagelijkse lessituatie toepasbaar is.

Van, voor en door leraren

Leraar24 wordt grotendeels gemaakt door leraren. Een onafhankelijke lerarenraad met leraren uit alle sectoren bepaalt de thema's. Daarnaast werken diverse leraren mee aan de inhoud en de productie. Ook kunnen bezoekers van www.leraar24.nl zelf bijdragen.

Praktisch en direct toepasbaar

Leraar24 biedt informatie rondom talloze onderwerpen die aansluiten bij het beroep van leraar. Elk thema is uitgewerkt in informatieve video's en verdiepende informatie. Leraar24 biedt geen digitaal leermateriaal.

Tijdbesparend en kosteloos

Met Leraar24 kunnen leraren zich op elk moment van de dag efficiënt en kosteloos informeren en verder professionaliseren. Door de thematische indeling kan snel en gericht naar informatie gezocht worden.

Boeiend en onderhoudend

De thema's zijn door de betrokkenheid van leraren altijd actueel. De video's zijn boeiend en aantrekkelijk en verlevendigen de informatie in de thematische dossiers.

www.leraar24.nl

Kwaliteitsgarantie bij studiebegeleiding

Het aanbod van (goede) studiebegeleiding is in elke gemeente anders. Veel leerlingen, ouders en scholen zijn aangewezen op het particulier initiatief. De eerste plek waar veel ouders naartoe gaan is de mentor op school. Ook vakdocenten willen wel eens een leerling verwijzen voor aanvullende hulp. Helaas is niet altijd even overzichtelijk welke begeleider goed is en welke niet.

Studiebegeleiding is niet gereguleerd waardoor de kwaliteit sterk verschilt per instituut. Studiebegeleiding is maatwerk, soms kan een enkele docent in een kleine studieruimte goed werk bieden maar de kwaliteit is vaak ook twijfelachtig. Omdat veel aspecten van de huiswerkbegeleiding in de praktijk onzichtbaar blijven blijkt het dat scholen het lastig vinden goede begeleiding te herkennen. Hieronder staan een aantal aandachtspunten waar ouders en docenten op kunnen letten, wanneer zij van mening zijn dat studiebegeleiding nuttig is.

Interne zorgkaart

Het belangrijkste punt voor scholen is om op hun interne zorgkaart ook lokale huiswerkinstituten op te nemen waarvan zij weten dat ze goed werk leveren. Zorg dat alle collega's die informatie hebben zodat zij naar goede instituten kunnen verwijzen die aanvullend werken op het beleid van school. Formaliseer het contact om de werkwijze van de school en het instituut af te stemmen (bv eens per jaar door een zorgcoördinator). Hoe herken je vervolgens een goed instituut?

Goede instituten

Screen en score instituten in elk geval op de volgende punten:

- Nemen contact op met mentoren (lieft per e-mail om spaarzaam met docenttijd om te gaan).
- Zijn transparant in de werkwijze en wie er werkt en bieden die informatie toegankelijk aan.
- Werken planmatig en hebben een individuele aanpak per leerling.
- Leren studievaardigheden aan, ontwikkeling staat centraal, niet het halen van toetsen.
- Hebben regelmatig contact met ouders over de voortgang.
- Lichten hun werkwijze op verzoek van school toe.
- Nemen contact op met de ouder als het niet goed loopt.
- Beloven geen gouden bergen over resultaten, begeleiding is een proces dat tijd vergt.
- Werken in kleine groepen, 10 leerlingen per begeleider is absoluut het maximum.
- Bieden periodiek voortgangsrapportages, telefonisch, liefst schriftelijk.
- Bieden altijd maatwerk. Studiebegeleiding werkt individueel, maak er niet weer een groep van.
- Screenen hun medewerkers en trainen hun mensen formeel of on-the-job.
- Vinden niet dat ze het beter doen dan scholen maar erkennen hun aanvullende rol.